

Correctievoorschrift VWO

2010

tijdvak 2

Latijn

Latijn

tevens oud programma

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl).

Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 74 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen punt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.

- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Latijns woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Tekst 1

- 1 **D**
- 2 **D**
- 3 **maximumscore 1**
(Atratinus klaagt Caelius aan) omdat Caelius de vader van Atratinus voor het gerecht heeft gedaagd.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 4 **maximumscore 2**
 - a. Openlijke geweldpleging / Geweldpleging en betrokkenheid bij de moord op de filosoof Dio 1
 - b. nullum facinus, nullam audaciam, nullam vim (in iudicium vocari) (regel 8-9) 1
- 5 **maximumscore 2**
 - (oppugnari autem opibus) meretriciis (regel 11) 1
 - libidinem (muliebrem comprimendam putet) (regel 12) 1
- 6 **A**
- 7 **maximumscore 2**
 - a. Het betreft een hypothetische situatie 1
 - b. Een buitenstaander is (zogenaamd) aanwezig bij het proces en geeft daarop een reactie 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer bij a. als antwoord is gegeven 'Het is een coniunctivus potentialis'.

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • adulescenti (regel 18) • pueritiae (regel 21) 	1 1

Tekst 1 en Tekst 2

- 9 **maximumscore 1**
(een van de) ouderen (onder u) (regel 5)
- 10 **maximumscore 1**
humanissimo (regel 18) / optimo (regel 18)
- 11 **maximumscore 1**
(meo) necessario (regel 18-19)

Tekst 3

- 12 **maximumscore 1**
Met factitatum benadrukt Cicero dat gedrag vergelijkbaar met dat van Caelius algemeen gebruikelijk was.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 13 **maximumscore 2**
 - Het (woord quae) is onbepaald / geeft aan dat er niet een bepaalde vrouw wordt bedoeld 1
 - In de voorafgaande zin heeft hij gezegd dat hij geen vrouw met name zal noemen 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 14 **maximumscore 2**
 - amator (regel 14) 1
 - explere libidinem (voluisse) (regel 14) 1
- 15 **maximumscore 2**
 - Met libidinem wordt de wellust van Clodia bedoeld. De hele verdedigingsrede is er op gericht Clodia voor te stellen als een wellustige vrouw 1
 - Met libidinem wordt het seksuele verlangen van Caelius bedoeld. Het was volgens Cicero heel normaal dat Caelius als jongeman zijn seksuele verlangen bevredigde bij een vrouw van lichte zeden 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Cicero zegt in de regels 16-17 dat hij niet in zal gaan op het leed dat hem / zijn familie is aangedaan door Clodia • Maar juist door dit te zeggen, doet hij dat wel 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
17	maximumscore 1	
	tui dissimilis (regel 20)	
18	maximumscore 1	
	Andere minnaars van Clodia.	

Tekst 4

- 19 **maximumscore 2**
Twee van de volgende drie antwoorden:
- De aansporing in het Latijn (vivamus/amemus) is in de vertaling verdwenen.
 - Bij Catullus zijn 'leven' en 'liefhebben' twee aparte zaken terwijl ze in de vertaling aan elkaar gelijk worden gesteld.
 - De vertaler heeft van een persoonlijke opmerking een algemene gemaakt.
- Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 20 **maximumscore 1**
Cicero beschrijft Clodia als een vrouw die (relaties had met veel mannen en die daarbij) niet om haar reputatie gaf.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 21 **maximumscore 2**
- a. Alle roddelpraatjes (van strenge oude mannen) tegenover één as 1
 - b. De woorden omnes en unius staan direct naast elkaar 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij b. alleen een scorepunt toekennen, wanneer beide Latijnse woorden juist zijn.

- 22 **maximumscore 2**
- chiasme 1
 - brevis (a) lux (b) nox (est) (b) (est) perpetua (una) (a) 1

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'woordplaatsing'; 'lux nox'.

Tekst 4 en Tekst 5

23 maximumscore 2

- Bij Catullus is er sprake van een eeuwige nacht/slaap 1
 - Bij Revius is er sprake van eeuwig licht/leven/genieten 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Tekst 6

24 maximumscore 2

- a. De samenzwering (tegen de staat) door Catilina (en zijn aanhangers) 1
 - b. Cicero veroordeelde de deelnemers aan de samenzwering ter dood zonder enige vorm van proces 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Opmerkingen vooraf

- 1 *Een praesens historicum mag zowel met een onvoltooid tegenwoordige tijd als met een onvoltooid verleden tijd worden vertaald.*
- 2 *Voor een tijdfout één scorepunt in mindering brengen wanneer deze fout niet van essentieel belang is voor de betekenis van het kolon, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.*
- 3 *Wanneer een imperfectum met een onvoltooid tegenwoordige tijd is vertaald, steeds opnieuw aanrekenen tot een maximum van in totaal drie punten.*

Kolon 25

25 maximumscore 2

Affertur nocte intempesta gravis huiusce mali nuntius Syracusas.
 In het holst van de nacht werd het bericht van deze ernstige ramp naar Syracuse (over)gebracht / In het holst van de nacht bracht men het bericht van deze ernstige ramp naar Syracuse (over).

Niet fout rekenen: het ernstige bericht van deze ramp

- huiusce** niet verbonden met **mali** 0
- nuntius** boodschapper 1

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 26		
26	maximumscore 1 Curritur ad praetorium, Men rende naar de ambtswoning van de stadhouder,	
	Niet fout rekenen: praetorium paleis	
Kolon 27		
27	maximumscore 2 quo istum reduxerant paulo ante mulieres waarheen (de) prostituees hem kort tevoren hadden teruggebracht	
	istum elke andere betekenis dan 'hem' of een synoniem daarvan	0
	reduco elke andere betekenis dan 'terugbrengen' of een synoniem daarvan	0
Kolon 28		
28	maximumscore 1 cum cantu atque symphonia. met zang en muziek.	
Kolon 29		
29	maximumscore 2 Cleomenes, (kolon 30) tamen in publico esse non audet. Cleomenes durfde toch niet buitenshuis te zijn.	
	audeo elke andere betekenis dan 'durven' of een synoniem daarvan	0
Kolon 30		
30	maximumscore 1 quamquam nox erat, hoewel het nacht was,	
Kolon 31		
31	maximumscore 1 Includit se domi; Hij sloot zich op in (zijn) huis / sloot zich thuis op;	
Kolon 32		
32	maximumscore 1 neque aderat uxor, maar/en zijn vrouw was niet aanwezig,	
	Niet fout rekenen: maar er was geen vrouw aanwezig	

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 33		
33	maximumscore 2 quae consolari hominem in malis posset. die haar/de man in (zijn) ellende kon troosten / om haar/de man in (zijn) ellende te kunnen troosten.	
	Niet fout rekenen: posset zou/had kunnen consolor elke andere betekenis dan 'troosten' of een synoniem daarvan	0
Kolon 34		
34	maximumscore 2 Huius autem praeclari imperatoris ita erat severa domi disciplina, Maar van deze (zeer) beroemde bevelhebber was de discipline thuis zo streng,	
	Niet fout rekenen: Maar in het huis van deze beroemde bevelhebber was de discipline zo streng / zo'n strenge discipline	
	Niet fout rekenen: Maar de discipline van het huis van deze beroemde bevelhebber was zo streng	
	autem verder/voorts	1
	domi elke andere betekenis dan 'thuis / in het huis / van het huis' of een synoniem daarvan	0
Kolon 35		
35	maximumscore 1 ut (kolon 36) nemo admitteretur, dat (er) niemand werd binnengelaten / dat men niemand binnenliet / dat ze niemand binnenlieten,	
Kolon 36		
36	maximumscore 2 in re tanta et tam gravi nuntio bij/in zo'n belangrijke/grote zaak/gebeurtenis en (bij/in) zo'n ernstig bericht	
	res elke andere betekenis dan 'zaak/gebeurtenis' of een synoniem daarvan	0
	tantus elke andere betekenis dan 'zo belangrijk / zo groot' of een synoniem daarvan	0
	nuntius boodschapper	1
	nuntio vertaald als persoonsvorm	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 37		
37	maximumscore 2 nemo esset qui auderet en (dat) er niemand was die (het) durfde / zou durven	
	audeo elke andere betekenis dan 'durven' of een synoniem daarvan Wanneer ook in kolon 29, hier nogmaals aanrekenen tot een maximum van drie scorepunten.	0
Kolon 38		
38	maximumscore 2 aut dormientem excitare aut interpellare vigilantem. (om) hem (of), terwijl hij sliep, wakker te maken of (om hem) terwijl hij wakker was, te storen.	
	dormientem niet vertaald als p.p.a. van dormio vigilantem niet vertaald als p.p.a. van vigilo	0 0
Kolon 39		
39	maximumscore 2 lam vero re ab omnibus cognita Nadat de zaak/gebeurtenis echter al door iedereen vernomen was / Nadat iedereen de zaak echter al vernomen had	
	omnibus onzijdig vertaald cognosco elke andere betekenis dan 'vernemen' of een synoniem daarvan	0 0
Kolon 40		
40	maximumscore 2 concursabat urbe tota maxima multitudo. liep er een zeer grote menigte te hoop vanuit/in/door de hele stad.	
	Niet fout rekenen: tota maxima verbonden met urbe Niet fout rekenen: tota maxima verbonden met multitudo concurso elke andere betekenis dan 'te hoop lopen' of een synoniem daarvan	0
Kolon 41		
41	maximumscore 1 Cum praetor quaeretur Toen de stadhouder werd gezocht / Toen men de stadhouder zocht / Toen ze de stadhouder zochten	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 42

42 **maximumscore 2**

et constaret neminem ei nuntiasse,
en vaststond dat niemand hem de ramp bericht had,

consto elke andere betekenis dan 'vaststaan' of een synoniem daarvan 0

nemo elke andere betekenis dan 'niemand' of een synoniem daarvan 0

neminem niet vertaald als onderwerp van de a.c.i. 0

Kolon 43

43 **maximumscore 1**

fit ad domum eius cum clamore concursus atque impetus
ontstond er bij zijn huis een opgewonden samenschooling met geschreeuw

Niet fout rekenen: **ad** naar

Kolon 44

44 **maximumscore 2**

Tum iste excitatus audit rem omnem ex Timarchide,
Toen hoorde hij, nadat hij wakker was gemaakt / wakker gemaakt de hele
zaak van Timarchides,

Niet fout rekenen: **excitatus** wakker geworden

excitatus niet vertaald als p.p.p. van **excito** 0

ex uit 1

Timarchide Timarchide 1

Kolon 45

45 **maximumscore 1**

sagum sumit
(hij) pakte zijn mantel

Kolon 46

46 **maximumscore 1**

(lucebat iam fere),
(het was al bijna licht),

Kolon 47

47 **maximumscore 1**

procedit in medium
(en) (hij) kwam naar buiten

Vraag	Antwoord	Scores
	Kolon 48	
48	maximumscore 2 vini, somni, stupri plenus vol van wijn, slaap en seks	
	somnus droom	1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 25 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	M. Tullius Cicero, Pro Caelio 1-2
tekst 2	M. Tullius Cicero, Pro Caelio 7 (vertaling H.J. van Rooijen-Dijkman)
tekst 3	M. Tullius Cicero, Pro Caelio 48-50
tekst 4	Catullus, Carmen 5
tekst 5	Gebaseerd op: J. Bloemendal, Catullus en Revius over leven, liefde en dood (Voorthuizen 1998)
tekst 6	Uit: C. Sallustius Crispus, In M. Tullium Ciceronem Oratio
tekst 7	M. Tullius Cicero, In Verrem 5, 92-94